

16) Opis kościoła w Strzygach z roku 1909

Dzieje parafii w Strzygach sięgają XII wieku. Liczne wizytacje biskupie dostarczają wielu ciekawostek dotyczących samej parafii, jak również życia „proboszcza i jego owczarni”.

Dokument źródłowy z roku 1909 opisuje *„wieś kościelną Strzygi, [jako] nie tak dawno mającą obszerne dobra, dziś rozparcelowane, a Tadajewo, niestety, dostało się do rąk niemieckich, odległą od Rypina o 7 wiorst, od wieków rozsadowiła się nad rzeką Rypienicą w bardzo malowniczym położeniu. W akcie 1363 występuje „petrus dapifer Dobrzynensis heresque do Strzygy”. W r. 1367 król Kazimierz Wielki nadaje temu Piotrowi „Świnka zwanym i jego synowi „Jacussio et Petrassio de Strzygy” prawo dziedziczne według prawa polskiego na dobrach w Ziemi Dobrzyńskiej i zawskrzyńskiej, a mianowicie: na wsiach: Strzygi, Długie, Sumin, Przywitowo, Sadłowo, Stępowo, Wrociszewo, Niechłoniu, Sarnowo, Chojnowo, Zielona. Na akcie w 1434 r. występuje między podpisami Jakub „de Strzygi” kasztelan rypiński. W r. 1564 było tu 6 poddanych Elżbiety z Sierpca. W r. 1789 Strzygi są własnością Cissowskich. Z kolei należą do Smoleńskich, Zboińskich, Małkiewiczów, z rąk których, jak nadmienilem Niemcy nabywają Tadajewo, a Strzygi rozparcelowane między włościanami...”*.

Ponowne otynkowanie kościoła zaplanowano na wiosnę 1910 roku

Według opisu kościół w Strzygach ustawiony był na małym wzniesieniu w pobliżu rzeki. Od frontu przylegała kwadratowa wieża wysoka na 40 łokci *„zakończona naokoło grzebieniem cementowym na cegle, pod którym po dwa z każdego boku otwory okrągłe, w środku tego grzebienia dach spadzisty z dachówek, skąd ściek do drewnianej rynki [rynienki?-R.S.]. Z trzech stron zewnętrznych wieży są nisze, w których mieszczą się po dwa okienka, w formie nieco owalnej otwarte nisze; zawarte w rodzaju półokrągłej znów niszy, i po dwa okienka nad niemi większe, prawie prostopadłe, zakończone w tejże niszy, dwa zaś okienka małe wychodzą nad dach kościelny z czwartej strony. Kształt okien wieży i kościoła u góry półokrągły....”*.

Świątynia została wybudowana z częściowo tylko obrobionego kamienia polnego, przekładanego paloną cegłą o wymiarach 7 cm grubości, 15 cm szerokości i 30 cm długości. Ten orientowany obiekt sakralny (zwrócony ołtarzem w kierunku wschodnim – ku Ziemi Świętej) w większości był otynkowany. Jednak w roku wizytacji kościoła tynk w dużej mierze już odpadł od ścian i wymagał starannych i umiejętnych napraw. W dokumencie zapisano zapowiedź tego remontu na wiosnę 1910 roku.

Metalowe chorągiewki z XVII i XVIII wieku

Kościelny dach pokryty był dachówką karpówką. Na szczycie spiczastej sygnaturki z XVIII wieku zakończonej żelaznym krzyżykiem „u spodu chorągiewka z wyrżniętymi liczbami 1791 r. Na zakrystii powiewa chorągiewka z datą – 1620 r., takąż i na babińcu z r. 1620 zakończona Opatrznością”. Główne wejście do świątyni mieściło się w wieży frontowej i było ozdobione portalem wałkowym, zakończonym u góry półkolem. Boczne, półkoliste wejście (bez wałkowanego portalu) było tylko jedno i wiodło wprost do babińca; „dokoła kościoła biegnie mur cmentarny z cegły, w małej tylko części z kamienia, potrzebujący restauracji. Z frontu od ogrodu plebańskiego ma wysoką bramę, z niszą w jednej i drugiej strony, w stylu romańskim, zakończoną krzyżykiem, z furtką drzewianną. Takąż brama [drewniana- R.S.], tylko o 3 wejściach, prowadzi z boku lewego ode wsi, do której wchodzi się po schodach kamiennych. W niszy mieści się statua M.B. [Matki Bożej- R.S.] z Dzieciątkiem Jezus, u stóp której dwie lampy...”.

Podziemne krypty w kościele

Jednonawowy kościół w Strzygach – długi na 28 łokci, szeroki na 16 i wysoki na 18 łokci zbudowano „bez prezbiterium, które, jeżeli je tak nazwać można, prowizorycznie oddziela tylko krata drzewiana, otaczająca gradusy dużego ołtarza, ma z prawej strony zakrystyję niewielką, z lewej zaś babiniec, welbowane z cegły, w stylu ostrohukowym. Sufit nowy z desek, półokrągło ułożony. Siedem okien u góry, półokrągło zakończonych, oświetla wnętrze kościoła strzydzkiego; w prawej ścianie 3 okna, w lewej 2 i nad chórem w ścianie szczytowej obok wieży po jednym, podłużnym, równo z góry zakończonym; nadto także okno w zakrystji i dwa malutkie w babińcu. Ramy tych okien żelazne, u góry półkoliste, u dołu równe; szyby niewielkie, kwadratowe, szkło zwyczajne, w kit oprawne. Sufit odmalowany olejną farbą na kolor blade – niebieski, ściany farbami klejowymi przyozdobione przed kilku laty w łuki, tęczę i emblematy eucharystyczne i ewangeliczne. Posadzka z flizów marmurowych, położona wyżej od poziomu ziemi na jakie 20 centymetrów, częściej zaś z cegły palonej. Pod całym kościołem są groby, czy też krypta, welbowane, czysto utrzymane, do których światło dostaje się okienkami zewnątrz pod zakrystją. Nikt podobno w grobach nie spoczywa...”.

W nawie głównej stało w tym czasie 8 dębowych ławek w 2 rzędach. Inkrustowane meble z herbami rodziny Cissowskich, zakończone rodzajem kwiatonów dębowych pochodziły z roku 1763. Jednak niektórzy wierni, zapewne z niemym przyzwoleniem proboszcza, u wylotów ławek osadzali wahadłowe drzwiczki. W opinii wizytatorów były one „niefortunne” i tylko szpeciły wnętrze świątyni, „podobne ławki były w sąsiednim kościele osieckim pod Brodnicą, lecz zginęły bezpowrotnie”. Do parafii w Strzygach w roku 1909

należały 2004 dusze. Nadal istniało bractwo Różańca Świętego. W ciągu roku odprawiano 6 odpustów.

Oto lista proboszczów parafii Strzygi (według Piotra Gałkowskiego): w XVI wieku - Kowalkowski i Piotr Babecki, w XVII wieku Walenty z Buku, Tomasz Szymański, w XVIII wieku - Józef Krasiński, Michał Leszczyński, Zygmunt Kraszewski, Franciszek Sumiński, Kazimierz Melchior, Jakub Ciecierski (1764-1808), w XIX wieku - Franciszek Krzywkowski, Jakub Lewandowski, M. Dubicz, Damazy Kuchciński, Józef Okwieciński, Walenty Ligowski, Józef Łaszkievicz, Innocenty Jabłoński, Kazimierz Kucharski, Klemens Grefkowicz, Romuald Konopka i w wieku XX - Jan Milewski (1899-1902), Ludwik Wilkoński, Franciszek Kukuła, Paweł Brzozowski, Wincenty Kiński, Ludwik Rzymowski, Konstanty Fiuczek, Telesfor Julian Bogucki, Aleksander Nieporęcki, Jan Adamiec, Longin Bolesław Bilicki i Zdzisław Bartosik.
Radosław Stawski

Na podstawie:

W. Załuski, szkic monograficzny kościołów dekanatu rypińskiego diecezji płockiej, Płock 1909, s.60-64 [w:] P. Gałkowski, K. Grażawski, Strzygi w ziemi dobrzyńskiej (monografia wsi i parafii), Brodnica-Osiek-Rypin 2006.

Raster: Lista proboszczów parafii Strzygi (według Piotra Gałkowskiego) do połowy XIX wieku: Kowalkowski (zapis z 1597 r.), Piotr Babecki (1599), Walenty z Buku (1622), Tomasz Szymański (1682-po1693), Józef Krasiński (1720), Michał Leszczyński (1724), Zygmunt Kraszewski (1725), Franciszek Sumiński (1752), Kazimierz Melchior (1752-1764), Jakub Ciecierski (1764-1808), Franciszek Krzywkowski (1808-1829), Jakub Lewandowski (1829-1835), M. Dubicz (1835-1839), Damazy Kuchciński (1839-1848), Józef Okwieciński (1848-1850).

Raster: Lista proboszczów parafii Strzygi (według Piotra Gałkowskiego) od połowy XIX wieku: Walenty Ligowski (1850-1852), Józef Łaszkievicz (1852-1871), Innocenty Jabłoński (1871-1889), Kazimierz Kucharski (1889-1894), Klemens Grefkowicz (1894-1895), Romuald Konopka (1895-1899), Jan Milewski (1899-1902), Ludwik Wilkoński (1902-1904), Franciszek Kukuła (1904-1905), Paweł Brzozowski (1904-1907), Wincenty Kiński (1907-1916), Ludwik Rzymowski (1916-1919), Konstanty Fiuczek (1919-1921), Telesfor Julian Bogucki (1921-1925), Aleksander Nieporęcki (1926-1952), Jan Adamiec (1952-1972), Longin Bolesław Bilicki (1972-1989), Zdzisław Bartosik (od 1989).